

Zakładane osiągnięcia ucznia w klasie VIII z przedmiotu wiedza o społeczeństwie

Wiadomości

1. Społeczne aspekty życia człowieka

Uczeń:

- omawia znaczenie ról, więzi oraz postaw społecznych w procesie socjalizacji,
- wymienia najwazniejsze potrzeby społeczne, odrzozniając potrzeby podstawowe od potrzeb wyzszego rzędu oraz wyjasniając znaczenie ich zaspokajania dla jednostki i społeczeństwa,
- wyrzoznia warstwy aktu komunikacyjnego,
- identyfikuje stosowanie mowy ciała w wystąpieniach osób publicznych,
- wymienia i rozrznia podstawowe rodzaje grup społecznych (pierwotnych i wtórnych, formalnych i nieformalnych, małych i dużych),
- wskazuje istotne cechy grupy kolezieskiej oraz grupy zadaniowej,
- omawia charakter, przebieg oraz skutki konfliktów,
- stosuje terminy: socjalizacja, resocjalizacja, konformizm, asertywność, prózniactwo, konflikt społeczny, stereotyp, negocjacje, mediacje, arbitraz, kompromis, konsensus.

2. Rodzina, edukacja i praca

Uczeń:

- omawia społeczne oraz prawne aspekty funkcjonowania rodziny,
- wymienia podstawowe normy i wartosci społeczne,
- wymienia glowne zródła dochodów gospodarstw domowych oraz typowe domowe wydatki,
- rozrznia najpopularniejsze sposoby oszczedzania i pozyczania pieniedzy,
- omawia funkcjonowanie rynku pracy, z uwzględnieniem zawodów deficytowych i nadwyzkowych, kompetencji twardych i miękkich,
- wymienia organy szkoły,
- omawia kompetencje organów szkoły,
- charakteryzuje prawa i obowiazki ucznia w swietle statutu swojej szkoły.

3. Prawa człowieka

Uczeń:

- wie, czym jest prawo w ujęciu podmiotowym i przedmiotowym,
- rozrznia prawa i wolności człowieka,
- wyjasnia, na czym polega powszechność, nienaruszalność i niezbywalność przyrodzonych praw i wolności, godność człowieka, nietykalność osobista, niezawistość sędziowska, domniemanie niewinności, wolność zgromadzeń, ubezwłasnowolnienie,

- wymienia akty prawa krajowego oraz międzynarodowego definiujące charakter oraz zakres praw i wolności człowieka, a także organy państwowe, międzynarodowe i organizacje pozarządowe stojące na straży praw człowieka, w tym praw dziecka,
- zna przepisy Konstytucji RP odnoszące się do zagadnienia praw i wolności,
- wskazuje okoliczności, w jakich państwo może ograniczyć lub zawiesić obowiązywanie wybranych praw i wolności,
- zna podstawowe regulacje prawne dotyczące zdolności małoletnich do czynności prawnych, adopcji, obowiązku alimentacyjnego, zatrudniania młodocianych,
- wymienia środki karne i wychowawcze podejmowane wobec nieletnich, analizuje uprawnienia policji wobec osoby małoletniej,
- zna postać Janusza Korczaka,
- podaje przykłady przemocy fizycznej, psychicznej, cyberprzemocy, analizuje zagrożenia występujące w internecie, wskazuje właściwe reakcje na różne rodzaje przemocy.

4. Społeczność lokalna i regionalna

Uczeń:

- omawia strukturę samorządu terytorialnego,
- wyjaśnia, na czym polega zasada decentralizacji władzy publicznej,
- charakteryzuje źródła finansowania oraz wydatki samorządów, dzieląc je według źródła pochodzenia oraz przeznaczenia,
- rozróżnia zadania własne i zlecone,
- wymienia organy nadzorujące samorządy w zakresie ich kompetencji stanowiących oraz gospodarki finansowej
- wskazuje gminę, powiat oraz województwo, w którym mieszka, podaje nazwiska osób zajmujących kluczowe stanowiska we władzach samorządowych,
- zna organy wykonawcze oraz stanowiące i kontrolne poszczególnych szczebli samorządu terytorialnego,
- omawia zasady wybierania oraz kompetencje organów samorządowych,
- wymienia województwa składające się na mapę administracyjną kraju,
- odróżnia administrację rządową od samorządowej,
- omawia rolę samorządu wojewódzkiego w dystrybucji funduszy unijnych,
- omawia zakres obowiązków radnego oraz wskazuje cechy przydatne w piastowaniu tej funkcji,
- zna rodzaje pism kierowanych do urzędów,
- wskazuje istotne cnoty obywatelskie oraz przykłady właściwych postaw obywatelskich,
- wskazuje, w jaki sposób wybitni Polacy wpływali na historię naszego kraju oraz rozwój społeczeństwa poprzez stosowanie właściwych postaw obywatelskich,
- wymienia masowe ruchy społeczne, mające istotny wpływ na historię Polski,

- wskazuje korzyści i możliwości wynikające z zaangażowania w działalność wybranych organizacji młodzieżowych,
- wie, czym jest etyka, podaje przykłady działań etycznych i nieetycznych w różnych okolicznościach,
- stosuje terminy: referendum, społeczeństwo obywatelskie, organizacja pozarządowa (NGO), organizacja pożytku publicznego, stowarzyszenie, fundacja, wolontariat, transparentność, dyskryminacja, lobbying, nepotyzm, kumoterstwo, korupcja, demagogia, populizm.

5. Wspólnota narodowa i obywatelska

Uczeń:

- omawia proces formowania się narodu polskiego i powstawania świadomości narodowej,
- rozróżnia ojczyznę w znaczeniu ideologicznym i prywatnym,
- objaśnia przyczyny powstania dużych skupisk Polonii w wybranych krajach,
- wskazuje postawy patriotyczne charakterystyczne dla Polaków współcześnie oraz na przestrzeni dziejów,
- omawia pochodzenie, formę oraz symbolikę polskich symboli narodowych,
- odróżnia obywatelstwo od narodowości,
- wskazuje korzyści wynikające z posiadania polskiego obywatelstwa lub Karty Polaka,
- omawia zmiany struktury narodowościowej Polski na przestrzeni dziejów,
- definiuje oraz odróżnia mniejszości narodowe i etniczne, w tym mieszkające w Polsce,
- wyjaśnia pochodzenie oraz rozmieszczenie tych mniejszości na terenie naszego kraju,
- podaje przykłady migracji do Polski przedstawicieli różnych narodowości oraz wskazuje przyczyny tych migracji,
- omawia przyczyny i skutki rasistowskiej polityki III Rzeszy,
- wymienia trzy podstawowe elementy składające się na państwo,
- wylicza cechy państwa jako wspólnoty obywateli, podaje przykłady wewnętrznych i zewnętrznych funkcji państwa, • zna podstawowe kompetencje przysługujące władzom państwowym,
- omawia koncepcje dotyczące zakresu ingerencji państwa w życie obywateli (państwo liberalne i opiekuńcze),
- omawia charakterystyczne cechy ustroju demokratycznego, autorytarnego, totalitarnego
- stosuje terminy: więź narodowa, prawo krwi, prawo ziemi, nacjonalizm, szowinizm, rasizm, ksenofobia, stereotyp, diaspora, deportacja, repatriacja.

6. Rzeczpospolita Polska jako demokracja

Uczeń:

- przedstawia hierarchię aktów prawnych,
- omawia budowę Konstytucji RP, zna tryb jej uchwalania oraz nowelizacji,
- wymienia polskie konstytucje w ujęciu historycznym,

- wymienia podstawowe zasady ustrojowe Rzeczypospolitej Polskiej (suwerenność Narodu, trójpodział władz, republikańska forma rządów, pluralizm polityczny, państwo prawa) oraz dokonuje ich krótkiej charakterystyki,
- omawia organizację obu izb parlamentu,
- objaśnia zasady prawa wyborczego do Sejmu i Senatu, odróżniając wybory większościowe od proporcjonalnych,
- wymienia podstawowe ustrojowe zadania Sejmu i Senatu,
- wskazuje okoliczności, w których zwoływane jest Zgromadzenie Narodowe,
- analizuje proces legislacyjny w Polsce,
- omawia tryb wyłaniania Prezydenta RP oraz podaje przykłady jego kompetencji,
- wymienia prezydentów III RP,
- analizuje sposób powoływania Rady Ministrów,
- wskazuje kluczowe kompetencje rządu,
- podaje nazwiska wybranych przedstawicieli władzy wykonawczej,
- określa wzajemne relacje między Prezydentem RP a Radą Ministrów
- wymienia organy władzy sądowniczej (sądy, trybunały),
- omawia hierarchiczną strukturę polskiego sądownictwa,
- charakteryzuje tryb powoływania trybunałów,
- omawia zadania polskich organów ścigania,
- wskazuje elementy procesu sądowego,
- charakteryzuje genezę partii politycznych,
- omawia zasady zakładania i finansowania partii politycznych w Polsce, wskazując ograniczenia dotyczące ich tworzenia oraz działalności,
- wymienia najważniejsze partie polskiej sceny politycznej, klasyfikując je jako prawicowe, lewicowe lub centrowe,
- wymienia rodzaje środków masowego przekazu, rozróżniając media komercyjne, niekomercyjne, publiczne,
- określa różne funkcje mediów,
- wskazuje na różne cele reklam komercyjnych i kampanii społecznych,
- stosuje terminy: konstytucjonalizm, preambuła, immunitet parlamentarny, Zgromadzenie Narodowe, większość (zwykła, bezwzględna, kwalifikowana), Rada Ministrów, gabinet, resort, postępowanie dwuinstancyjne, partia polityczna.

7. Sprawy międzynarodowe

Uczeń:

- podaje przykłady organizacji międzynarodowych, dokonując ich podziału na międzyrządowe i pozarządowe,
- omawia okoliczności utworzenia ONZ i NATO, wskazując na kontekst historyczny powołania tych organizacji,
- analizuje strukturę organizacyjną ONZ, podając przykłady realizacji zadań ONZ we współczesnym świecie,
- objaśnia zakres działalności wybranych wyspecjalizowanych organizacji ONZ,
- wskazuje cele Paktu Północnoatlantyckiego, zmierzające do zapewnienia bezpieczeństwa państwom członkowskim oraz ładu światowego,
- omawia genezę Unii Europejskiej, z uwzględnieniem okoliczności powstania struktur europejskich, traktatów, państw członkowskich,
- wskazuje cele integracji europejskiej oraz różnorakie korzyści wynikające z niej dla państw członkowskich,
- wymienia instytucje europejskie, przytaczając ich przykładowe kompetencje,
- określa uprawnienia wynikające z posiadania obywatelstwa unijnego,
- określa strategiczne cele polskiej polityki zagranicznej,
- omawia przejawy aktywności Polski w strukturach wybranych organizacji międzynarodowych,
- omawia drogę Polski do Unii Europejskiej, z uwzględnieniem wyników referendum akcesyjnego,
- wymienia polskich polityków, pełniących istotne funkcje w strukturach europejskich,
- wskazuje korzyści oraz wyzwania wynikające z członkostwa w UE, z uwzględnieniem inwestycji w jego miejscu zamieszkania, współfinansowanych ze środków unijnych,
- wskazuje aspekty oraz konsekwencje globalizacji,
- omawia wybrane współczesne konflikty zbrojne, z uwzględnieniem ich konsekwencji lokalnych, regionalnych oraz globalnych,
- podaje przykłady organizacji terrorystycznych oraz ich działań,
- wskazuje kierunki współczesnych migracji oraz ich przyczyny polityczne i ekonomiczne,
- omawia czynniki wpływające na ocieplenie klimatu,
- stosuje terminy: racja stanu, globalizacja, migracje, uchodźca, terroryzm, ocieplenie klimatu, brexit.

Umiejętności

Uczeń:

- analizuje podstawowe prawidłowości życia społecznego,
- stosuje reguły właściwej komunikacji, argumentacji, dyskusji,
- stosuje właściwe metody argumentacji, negocjacji, podejmowania decyzji, rozwiązywania problemów w grupie,

- dobiera właściwe sposoby oszczędzania oraz pożyczania pieniędzy, w zależności od potrzeb oraz możliwości finansowych,
- planuje i realizuje inicjatywy na rzecz społeczności szkolnej lub lokalnej,
- sporządza pisma urzędowe do wybranych instytucji,
- oddziela fakty od opinii,
- korzysta z różnorodnych źródeł informacji, oceniając ich wiarygodność, wskazuje przykłady dezinformacji i manipulacji,
- odczytuje i interpretuje wyniki badań opinii publicznej,
- interpretuje wybrane wydarzenia z życia publicznego,
- dostrzega związki między procesami globalnymi oraz ich znaczenie w skali ogólnoswiatowej i lokalnej.

Postawy

Uczeń:

- szanuje dziedzictwo cywilizacyjne i kulturowe Polski oraz ludzkości,
- interesuje się procesami i zjawiskami zachodzącymi na świecie, w kraju oraz w środowisku lokalnym,
- docenia znaczenie demokracji i praworządności dla prawidłowego funkcjonowania nowoczesnego państwa oraz dobrostanu jego mieszkańców,
- jest otwarty i tolerancyjny wobec odmiennych ras, narodowości, orientacji, poglądów na różne sfery życia politycznego i społecznego,
- jest sceptyczny wobec idei oraz postaw o podłożu anty- lub pseudodemokratycznym, nacjonalistycznym, ksenofobicznym, szowinistycznym, rasistowskim,
- dba o środowisko naturalne i najbliższe otoczenie,
- nawiązuje właściwe więzi oraz kontakty społeczne, z uwzględnieniem typowych dla jego wieku grup społecznych (rodzina, klasa szkolna, środowisko koleżeńskie),
- angażuje się w działania na rzecz klasy, szkoły i społeczności lokalnej,
- wykazuje się postawą altruistyczną, uczestniczy w wolontariacie,
- odznacza się ciekawością i zaangażowaniem w zdobywaniu wiedzy,
- wykazuje krytyczną postawę wobec różnych źródeł informacji, weryfikując ich pochodzenie oraz treść.

mgr Jolanta Wodnicka